

SVÄTOOTCOVSKÉ UČENIE O TAJOMSTVE TELA A KRVÍ ISUSA CHRISTA

Ján PILKO

Pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, Prešov,
Slovenská republika

Cirkev od čias svätých apoštolov verila a učila, že v Eucharistii kresťania neprijímajú obyčajný chlieb a víno, ale Telo a Krv Christa. Ako hovorí apoštol Pavol ku korintským kresťanom: „Uvážte sami: Či kalich, ktorý si s dobrorečením vzájomne podávame, neznamená podiel na tom, čo pre nás Kristus svojou krvou vydobyl? A chlieb, ktorý lámeme a spoločne jeme, či neznamená účasť na novom živote, ktorý nám Christos umožnil obetovaním svojho tela na kríži?“²²⁴ Preto apoštol Pavol varoval: „Ale ak sa niekto zúčastňuje na tejto pamiatke ľahkovážne, znevažuje obeť Christovu a berie tak na seba spoluvinu za jeho smrť. Skúmajte teda každý sám seba, kým siahnete po chlebe a kalichu. Lebo kto si pritom neuvedomí, že tu ide o telo a krv Pána Isusa, je a pije na vlastné odsúdenie, pohŕda Christovou obeťou. Preto je u vás toľko chorých, slabých a umierajúcich“.²²⁵

Celá patristická literatúra poukazuje na to, že predložený eucharistický chlieb a víno sú Telo a Krv Isusa Christa. Často o tom v druhom storočí písal svätý Ignatij Bohonosec. „Netúžim po pominuteľnej strave ani po rozkošiach tohto sveta. Chcem Boží chlieb – Telo Isusa Christa – ktorý je z rodu Dávidovho, a ako nápoj chcem jeho krv, ktorá je neporušiteľným hodom lásky“²²⁶.

V liste k filadelfským kresťanom hovorí: „Starajte sa mať jednu Eucharistiu. Lebo je jedno Telo Pána nášho Isusa Christa a jeden kalich v jednote s Jeho

²²⁴ 1 Kor. 10,16.

²²⁵ 1 Kor. 11, 27 - 30.

²²⁶ IGNATIOS ANTIOCHIJSKÝ. 2004. List Rímskym. In *Spisy apoštolských otcov*. (prel. K. Gábriš). Doplnené a upravené vydanie. Bratislava, 2004. s. 89.

Krvou.²²⁷ K smyrnským kresťanom píše, že heretici „sa vzdávajú od Eucharistie a modlitby, pretože neveria, že Eucharistia je Telo Spasiteľa Isusa Christa.²²⁸

Svätý Justín Filozof (mučeník) v otázke eucharistie píše, že my ju neprijímame ako obyčajný chlieb alebo obyčajný nápoj ale ako vteleného v sláve Božej Isusa Christa, nášho Spasiteľa, ktorý mal telo i krv pre naše spasenie. Podľa nášho učenia, aj táto eucharistická potrava, z ktorej je človek napájaný cez silu modlitby ktorá je vyslovená nad predloženými darmi, sa stáva Telom a Krvou vteleného Isusa Christa.²²⁹

Svätý Irenej Lyonský objasňuje slová apoštola Pavla: „Veď nikdy nikto nemá svoje telo v nenávisti, ale živí ho a opatruje, ako aj Christos sa stará o telo Cirkvi, pretože sme údmi jeho tela.“²³⁰ Podobne ako vinič, ktorý je posadený do zeme, prináša ovocie v pravý čas, alebo pšeničné zrno, ktoré padlo do zeme a zhnilo, vo veľkom počte povstane silou Božieho Ducha, ktorý všetko drží a vďaka Božej múdrosti je na úžitok človeku. Prijímajúc slovo Božie stáva sa Eucharistiou, ktorá je Telom a Krvou Christa, a tak napájajúc od nej naše telá pochované v zemi a rozložené v nej, vo svojom čase vstanú, tak ako im Božie Slovo daruje vzkriesenie v sláve Otca, ktorý toto smrteľné (telo) oblieka nesmrteľnosťou a porušenému darom dáva neporušiteľnosť“.²³¹

Svätý Simeon Nový Teológ píše, že Christos, keď sa s nami spojí, činí božskými všetky údy nášho tela: „Si z nášho rodu, si naším telom, my tvojím božstvom zase z tvojho... si s nami teraz aj po všetky veky a v každom staviaš svoj dom, do ktorého prichádzaš bývať..., každý z nás je s tebou a ty s ním úplne a celý a každý sa stretáva s tebou a ty s ním iba sám. Všetky naše údy sa tak stávajú údmi Christovými, spoločne sa stávame bohmi, ktorí prebývajú

²²⁷ IGNATIOS ANTIOCHIJSKÝ. 2004. K filadelfským kresťanom. In *Spisy apoštolských otcov*. (prel. K. Gábriš). Doplnené a upravené vydanie. Bratislava, 2004. s. 91.

²²⁸ IGNATIOS ANTIOCHIJSKÝ. 2004. K smyrnským kresťanom. In *Spisy apoštolských otcov*. (prel. K. Gábriš). Doplnené a upravené vydanie. Bratislava, 2004. s. 94.

²²⁹ Апология 1-я, 66.

²³⁰ Ef 5, 29 – 30

²³¹ Св. ИРИНЕЙ ЛИОНСКИЙ, 2008. *Против ересей. Доказательство апостольской проповеди*. Санкт-Петербург 2008, s. 473.

s Bohom.”²³² V týchto slovách svätého Simeona sa odráža spojenie medzi prijímaním a zboštením, ktoré je hlavným cieľom kresťanského života. V týchto slovách tým zdôrazňuje hmatateľnú, ale i telesnú povahu spojenia s Christom. Naše telo dostáva v eucharistii akýsi kvas neporušiteľnosti, stáva sa zbošteným, a keď zomrie a rozloží sa, tento kvas je zárukou jeho budúceho vzkriesenia. Cirkev pripisuje eucharistii mimoriadny význam práve z pohľadu spásy človeka. Bez eucharistie neexistuje spása ani zboštenie, pravý život ani vzkriesenie, ani život do večnosti. To je obrovská tragédia pre tých, ktorí sa nachádzajú mimo Cirkev, mimo eucharistie, pretože sa nachádzajú mimo Boha a tým aj mimo spásy. Christos jasne povedal: „Nebudete jesť telo syna človeka a piť jeho krv, nebudete mať v sebe život. Kto je moje telo a pije moju krv, má večný život a ja ho vzkriesim v posledný deň.”²³³ Aj na základe týchto slov Svätí Otcovia odporúčali všetkým kresťanom, aby sa čo najčastejšie zúčastňovali na svätej eucharistii. Svätý Ignatij Antiochijský v liste efezským kresťanom hovorí: „Častejšie sa usilujte schádzať k božskej večeri Pánovej a k oslavovaniu. Lebo keď sa schádzate, nič sa satanove sily a jeho dielo záhuby sa láme na jednote vašej viery”²³⁴ Svätý Níl Sinajský k tomu dodáva: „Snažte sa zdržiavať všetkého, čo je pominuteľné, a každý deň prijímajte božskú večeru, pretože sa tak Christovo Telo stáva vašim telom”. (Alfejev 2016, s. 134)

UČENIE SVÄTÉHO JÁNA ZLATOÚSTEHO O EUCHARISTII

Svätý Ján Zlatoústý venoval tejto otázke niekoľko homílií. Vo svojej 82. homílii na výklad Evanjelia od Matúša poukazuje na to, že Christos nám nedal nič zmyselné, ale všetko duchovné, ibaže v zmyselných – viditeľných veciach, podobne ako vo svätom Krste cez viditeľnú vec – vodu, získava človek duchovný dar. Mnohí hovoria: „Chcel by som vidieť tvár Christa, jeho postavu, odev, obuv. Ale ty ho vidíš, dotýkaš sa Ho a prijímaš Ho. Želáš si vidieť Jeho

²³² ALFEJEV, Ilarion. 2016. *Mystérium víry*. Červený Kostelec : Pavel Mervart, 2019. s. 133.

²³³ Jn 6, 53 - 54.

²³⁴ IGNATIOS ANTIOCHIJSKÝ. 2004. List Rímskym. In *Spisy apoštolských otcov*. (prel. K. Gábriš). Doplnené a upravené vydanie. Bratislava 2004, s. 79.

odev a On nielenže sa ti dáva vidieť, ale dovoľuje ti, aby si sa Ho dotýkal a prijímal do svojho vnútra. Takže, nikto by nemal pristupovať s nedbanlivosťou, zbabelosťou, ale všetci s horlivou láskou, horlivosťou a s veľkou radosťou.²³⁵

V homílii na Evanjelium apoštola Jána sa hovorí, že nielen láskou, ale aj samotnou prácou sa stávame členmi Christovho tela, preto sa musíme zjednotiť s týmto telom. To sa deje prostredníctvom jedla, ktoré nám daroval, aby nám ukázal tú veľkú lásku, ktorú k nám má, a takýmto spôsobom nás spojil so sebou. Toto je dôkaz Christovej veľkej lásky k nám hriešnikom.²³⁶

Svätý Ján Zlatoústý vo svojej homílii na Evanjelium apoštola Jána objasňuje slová Isusa Christa: „Lebo moje telo je pravý pokrm a moja krv je pravý nápoj“²³⁷. Čo znamenajú tieto slová? Christos nám týmito slovami chce povedať, že Jeho telo je skutočným pokrmom zachraňujúcim dušu a zároveň ich uisťuje o tom, čo bolo povedané, aby nepovažovali Jeho slová ako nejaké tajomstvo alebo podobenstvo, ale aby vedeli, že je to skutočne Jeho telo. Ďalšie slová Isusa Christa: „Kto je moje telo a pije moju krv, ostáva vo mne a ja v ňom“²³⁸, nám poukazujú na to, že každý človek, ktorý prijíma Jeho telo a krv, sa s Ním zjednocuje.²³⁹

Apoštol Pavol vo svojom liste korinským kresťanom píše: „Nie je kalich dobrorečenia, ktorému dobrorečíme, účasťou na Kristovej krvi? A chlieb, ktorý lámeme, nie je účasťou na Kristovom tele?“²⁴⁰ Svätý Ján Zlatoústý vo svojej homílii vysvetľuje tieto slová apoštola Pavla nasledovne: „To, čo sa nachádza v čaši je presne to isté, čo vytieklo z Christovho rebra na kríži, a to aj prijímame. Čašu dobrorečenia (vďakyvzdania) nazval preto, lebo my, držiac ju v rukách,

²³⁵ ИОАНН ЗЛАТОУСТ. Беседа LXXXII на Евангелие Матфея. [online]. [2018-10-17]. Dostupné z: <http://www.kistine1.narod.ru/ZLATOUST/Z07_2/Z07_2_38.htm>.

²³⁶ ИОАНН ЗЛАТОУСТ, Беседа XLVII на Евангелие Иоанна. [online]. [2018-10-17]. Dostupné z: <http://www.kistine1.narod.ru/ZLATOUST/Z08_2/t08_2.htm>.

²³⁷ Jn 6, 55.

²³⁸ Jn 6, 56.

²³⁹ ИОАНН ЗЛАТОУСТ, Беседа XLVII на Евангелие Иоанна. [online]. [2018-10-17]. Dostupné z: <http://www.kistine1.narod.ru/ZLATOUST/Z08_2/t08_2.htm>.

²⁴⁰ 1 Kor 10, 16.

oslavujeme Jeho a ďakujeme mu za tento nevýslovný dar požehnania, ktorý nám daroval. Ďakujeme mu za to, že On za nás prelial Svoju krv, aby nás zbavil poblúdenia a nie lenže ju za nás prelial, ale ešte nám ju aj všetkým daroval. A tak hovorí, že keď si želáš krv, tak nezmáčaj krvou pohanské oltáre, ale Môj žertveník, Mojou Krvou.²⁴¹

Keď svätý Ján robí analýzu realizmu Eucharistie, v prvom rade vylučuje jej skúmanie moralisticky ako skutočnosti, ktorá má len eticko – pedagogický charakter. V jeho ponímaní je nevyhnutné spresnenie, že v tejto veľkej tajine nejde len o lásku, ktorá sa v nás rodí, ale o skutočné prijímanie Christovho tela. Jednota veriaceho človeka s Christovým telom, ktorá sa uskutočňuje v Eucharistii, je skutočná, ako skutočná je jednota ľudskej prirodzenosti s Božou v Isusovi Christovi. V každej Eucharistii je celý Christos, hoci ju vykonáva nespočítateľné množstvo biskupov a kňazov nespočetnýkrát počas mnohých storočí.²⁴²

UČENIE SVÄTÉHO GREGORA NYSSKÉHO O TAJOMSTVE TELA A KRVI ISUSA CHRISTA

V diele Veľká katechetická reč svätého Gregora Nysského čítame: „Človek je bytosť dvojité, zmiešaná z duše a tela. Preto je potrebné, aby sa ľudia, ktorí majú byť spasení, držali ako dušou tak aj telom toho, ktorý ich vedie k životu. Duša, ktorá je s ním s vierou zmiešaná, má odtiaľ prostriedky k spáse – zjednotenie so životom totiž znamená mať s ním spoločenstvo. Tí, ktorí si následkom úkladu vzali jed, zmiernia jeho smrtiacu moc iným prostriedkom – do ľudských vnútorností musí vstúpiť protijed tou istou cestou, ktorou sa do nich dostal smrteľný jed, aby sa pomocou orgánov sila liekov rozniesla do celého tela. Tak isto aj my, ktorí sme okúsili to, čo rozkladá našu prirodzenosť, sme nutne potrebovali niečo, čo rozložené spája, aby protijed, ktorý do nás vnikne, vlastným pôsobením odvrátil ujmu, ktorú telu prináša jed požitý predtým. Čo

²⁴¹ ИОАНН ЗЛАТОУСТ. *Беседы на первое послание к Коринфянам* [online]. [2018-09-12]. Dostupné z: <https://azbyka.ru/otechnik/Ioann_Zlatoust/tolk_64/>.

²⁴² ZOZULAK, J. 2012. *Ján Zlatoústý a jeho teológia eucharistie*. Prešov, 2012. s. 8 - 13.

to teda je? Jedine ono Telo, ktoré sa ukázalo silnejšie ako smrť a stalo sa pre nás počiatkom života. Malé množstvo kvasu, ako hovorí apoštol, pripodobní sebe celé cesto.²⁴³ Práve tak, keď sa dostane do nášho tela ono Telo, ktorému dal Boh nesmrteľnosť, pretvára a premieňa celok v seba.²⁴⁴

UČENIE SVÄTÉHO CYRILA JERUZALEMSKÉHO O EUCHARISTII V KATECHÉZE K NOVOPOKRSTENÝM

Svoju katechézu v otázke Eucharistie a jej prijímania postavil na základe listu apoštola Pavla: „Čo som od Pána prijal, to som vám odovzdal.“²⁴⁵ Každý jeden kresťan by mal skúmať svoje vnútro, v akom stave sa nachádza a či je dôstojné prijímania Tela a Krvi Isusa Christa. Svätý Cyril poukazuje na to v zhode so slovami apoštola Pavla, že kto nehodne je a pije Telo a Krv Christovu, na svoje odsúdenie prijíma. V spôsobe chleba je nám predložené Telo Christa a v spôsobe vína sa nám podáva Jeho prečistá Krv, aby každý, kto prijíma sa stal jedným telom a jednou krvou Bohočloveka Isusa Christa.²⁴⁶

Vidíme, že samotná Eucharistia je najdôležitejšia tajina, akú nám Christos daroval. Stelesňuje totiž zmysel ľudskej existencie a jej naplnenie. Je sprítomnením a zároveň aj uskutočnením budúcej jednoty človeka a Boha v súčasnosti.²⁴⁷ Môžeme jednoznačne tvrdiť, že eucharistia prinášaná na svätej liturgii je podstatou a zároveň aj podmienkou našej existencie v Christovi.

Spojenie veriaceho človeka s Christom v eucharistii nie je len symbolické, ale je skutočné, reálne a úplné. S tým, ako Christos naplňuje svojím Božstvom predložené dary k obetovaniu - chlieb a víno, vchádza do človeka a naplňuje jeho telo a dušu svojou životodarnou prítomnosťou a božskou energiou. Podľa učenia svätých Otcov sa v eucharistii stávame súčasťou „toho istého tela“

²⁴³ 1 Kor 5, 6.

²⁴⁴ ŘEHOŘ Z NYSSY. 2015. *Katechetická řeč*. Praha : OIKOYMENH, 2015. s. 219.

²⁴⁵ 1 Kor 11, 23 – 32

²⁴⁶ СВЯТИТЕЛЬ КИРИЛЛ АРХИЕПИСКОП ИЕРУСАЛИМСКИЙ. 1991. *Поучения огласительные и тайноводственные*. Москва, 1991. s. 330.

²⁴⁷ JEŽEK, V. 2005. *Od individualismu k obecnství. Úvod do byzantské teologické antropologie*. Prešov : Prešovská univerzita, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2005. s.145 - 146.

(σύσσωμος) Christovho a Christos do nás vstupuje ako do lona Presvätej Bohorodičky. Svätý Cyril Jeruzalemský k tomu dodáva: „Neprijímajte ho ako obyčajný chlieb a víno, lebo podľa slov nášho Vládcu je to Telo a Krv Christa. Lebo keď ťa tvoje zmysly klamú, nech ťa utvrdí viera. Nesúd' tieto veci podľa chuti, ale buď nepochybne presvedčený, že si sa stal hodný Tela a Krvi Christovej.“²⁴⁸

Apoštol Pavol vo svojom liste hovorí: „Veď ja som od Pána prijal, čo som vám aj odovzdal, že Isus Christos v tú noc, keď bol zradený, vzal chlieb, vzdával vďaku, lámal ho a povedal: „Toto je moje telo, ktoré je pre vás; toto robte na moju pamiatku“²⁴⁹. V Evanjeliu od apoštola Matúša je napísané: „Potom vzal kalich, vzdal vďaku a dal im ho so slovami: „Pite z neho všetci, toto je Moja krv“²⁵⁰. Svätý Cyril rozvíja tieto slová nasledovne: „Keď Sám Christos povedal o tomto chlebe: „Toto je Moje telo“, potom, kto ešte má odvahu tomu neveriť? A keď On nás ubezpečil a povedal o kalichu: „Toto je Moja krv,“ kto pochybuje a povie, že to nie je jeho krv?“ Veď Christos hneď na začiatku svojho spasiteľného pôsobenia, na svadbe v Káne Galilejskej premenil vodu na víno²⁵¹, ktoré sa podobá na krv. Či aj to nie je hodné viery, keď sa víno premení na krv? Prečo ho môžeme s istotou prijímať ako telo a krv Isusas Chrtista? Lebo v obraze chleba sa ti dáva telo a v obraze vína sa ti dáva krv, aby sme sa takýmto spôsobom stali účastníkmi Christovho tela a krvi. Takto sa stávame nositeľmi samotného Christa, keď sa Jeho telo a krv spojí s naším telom. Ako hovorí apoštol Peter, „máme účasť na Božskej prirodzenosti“²⁵². Keď raz Christos viedol besedu so židmi hovoril im: „Keď nebudete jesť moje telo a piť moju krv,

²⁴⁸ СВЯТИТЕЛЬ КИРИЛЛ АРХИЕПИСКОП ИЕРУСАЛИМСКИЙ. 1991. *Поучения огласительные и тайноводственные*. Москва, 1991. s. 330.

²⁴⁹ 1 Kor 11, 23.

²⁵⁰ Mt 26, 27.

²⁵¹ Jn 2, 1 - 10.

²⁵² 2 Pt 1, 4.

nebudete mať v sebe večný život“²⁵³. Židia však Jeho slová vôbec nepochopili a mysleli si, že ich nabáda k jedeniu mäsa.²⁵⁴

UČENIE SVÄTÉHO SYMEONA NOVÉHO TEOLÓGA O EUCHARISTII

Svätý Symeon Nový Teológ vo svojom učení o tajine svätej Eucharistie vychádzal z učenia Svätých Otcov, ktorých dobre poznal. Išlo hlavne o svätého Vasilia Veľkého, svätého Cyrila Jeruzalemského, svätého Jána Zlatoústeho a Jána Damaského, ako aj mnohých ďalších významných cirkevných spisovateľov prvých troch storočí, ako bol napríklad, svätý Ignatij Bohonosec a svätý Irenej Lyonský. Každý z týchto významných cirkevných Otcov chápal Eucharistiu v širšom kontexte spásy každého veriaceho kresťana. Svätý Symeon patrila medzi tých teológov, ktorý venoval tejto tajine väčšiu pozornosť ako ostatní otcovia pred ním. Zvlášť je zaujímavý pohľad na sväté prijímanie a na jeho prax, ktorá je inšpiratívna aj pre našu dobu.

Svätý Symeon podčiarkuje mimoriadny význam práve prijímania Eucharistie, cez ktorú sa dostávame do blízkosti Božstva a stávame sa živými chrámami Božími. Svoje slová vysvetľuje na základe jednoty Božstva – Svätej Trojice, ktorá je nedeliteľná. „Toto začleňovanie sa do jednoty Tela Cirkvi je trvalé a nikdy neprestalo vďaka prítomnosti Christa i Svätého Ducha. Ako kedysi Eva bola vzatá z tela a kosti Adamovej a obidvaja boli jedno telo, tak aj Christos a my, Cirkev, Christova Nevesta sme jedno telo. Vďaka prijímaniu máme v sebe vteleného Boha, cez ktoré máme s Ním duchovnú jednotu. Christos má telo od Bohorodičky, my sme účastníkmi Jeho tela a spolu s ním tvoríme Telo Cirkvi. Toto Jeho presväté telo, ktoré bolo ukrižované a vstalo z mŕtvych, my prijímame v svätej Eucharistii. Tak sa vytvára a buduje jednota Jeho tela – Cirkvi a v nej i naša spása“²⁵⁵.

²⁵³ Jn 6, 33.

²⁵⁴ СВЯТИТЕЛЬ КИРИЛЛ АРХИЕПИСКОП ИЕРУСАЛИМСКИЙ. 1991. *Почуения огласительные и тайноводственные*. Москва, 1991. s. 339.

²⁵⁵ PRUŽINSKÝ, Š. 2004. *Byzantská teológia II. Doktrína*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2004. s. 326.

K tejto otázke svätý Symeon podáva aj vysvetlenie, aby jeho slová nik nepochopil nesprávne a nepadol do nejakého poblúdenia takto: „Christos je Bohoľudská Hypostáza, preto aj naša jednota s ním má dvojaký význam – telesný a duchovný. Podľa tela sme príbuznými Christa, údmi Jeho Cirkvi, podľa Božstva sme bohmi podľa postavenia. Ešte pred vekmi Boh predurčil, aby tí, čo uveria v Neho a budú pokrstení v jeho meno, to jest v meno Otca i Syna i Svätého Ducha, a budú prijímať Telo Jeho Syna a piť Jeho čestnú krv, boli ospravedlnení z hriechov, oslobodení, čiže oslávení a stali sa účastníkmi večného života“²⁵⁶.

Už samotná svätosť Isusa Christa z našej duše a tela vyháňa hriešnosť a zároveň nás posväčuje, dáva nám dar nesmrteľnosti a vzkriesenia. Všetci, ktorí sa zúčastňujeme na prijímaní Tela a Krvi Isusa Christa, prebývame v Ňom a zároveň Christos prebýva v nás. Každý človek, ktorý je očistený svojím pokánim a slzami, zjednotený s Christom v eucharistii, už nebude súdený, ale prejde zo smrti do večného života, lebo ako hovorí svätý Symeon, „jeho hriechy boli odpustené a nebudú zjavované ani pred ľuďmi, ani pred anjelmi“²⁵⁷.

UČENIE SVÄTÉHO EFRÉMA SÝRSKEHO O EUCHARISTII

Svätý Efrém Sýrsky pri svojom pohľade na otázku svätej Eucharistie píše: „Veríš môj milovaný, že jednorodený Isus Christos sa v tele narodil do tohto sveta kvôli tebe? Buď jednoducho verným a so všetkou vierou prijímaj prečisté Telo Pána v plnom presvedčení, že skutočne prijímaš samotného Baránka. Christove tajiny sú nesmrteľným ohňom. Preto nepochybuj, aby si sa nepopálil v prijímaní Svätých tajín. Patriarcha Abrahám nebeským anjelom ponúkol pozemské pokrmy a oni jedli.²⁵⁸ Je to naozaj veľký zázrak vidieť, ako tí, ktorí sú

²⁵⁶ PRUŽINSKÝ, Š. 2004. *Byzantská teológia II. Doktrína*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2004. s. 326.

²⁵⁷ PRUŽINSKÝ, Š. 2004. *Byzantská teológia II. Doktrína*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2004. s. 329.

²⁵⁸ „Keď Abrahám sedel pri vchode do svojho stanu pri Mamreho duboch, za najväčšej páľavy dňa sa mu zjavil Hospodin. Pozrel sa a neďaleko seba videl stáť troch mužov. Len čo ich zbadal, bežal im v ústrety od vchodu svojho stanu a poklonil sa im až po

beztelesní prijímajú ľudskú fyzickú potravu. To, čo pre nás urobil Isus Christos, náš Spasiteľ, to predchádza akémukoľvek chápaniu, akémukoľvek slovu: nám telesným daroval nám oheň a duch, čo znamená jesť a piť Svoje Telo a Krv.“²⁵⁹

Pokiaľ ide o to, ako sa eucharistický chlieb a víno stávajú Telom Krvou nášho Pána Isusa Christa, nenájdeme v patristickej literatúre žiadnu odpoveď. Naopak, niektorí otcovia Cirkvi sa zámerne vyhýbali tejto otázke. Podobne aj svätý Efrém Sýrsky píše: „Ja, moji bratia, tak ako nemôžem pochopiť Pánovo tajomstvo Svätých tajín, nemám odvahu ísť ďalej a znova sa zaoberať týmito strašnými a skrytými tajomstvami. A ak by som chcel byť opovážlivý a mať tú drzosť o nich hovoriť a nebudem schopný pochopiť toto Božie tajomstvo, ukáže sa, že som nerozumný a bojoval som iba so vzduchom, pretože tieto tajomstvá sú vyššie môjho ľudského chápania. Naopak, je lepšie, aby som oslavoval Boha Otca prostredníctvom svojho jednorodeného milovaného Syna, aby mňa nehodného hriešnika spasil. Ja som smrteľný, zo zeme, z pozemskej prirodzenosti, stvorený pre dobro.“²⁶⁰

UČENIE SVÄTÉHO JÁN DAMASKÉHO O EUCHARISTII

Svätý Ján Damaský o eucharistii píše: „Ako Boh skrze dielo Svätého Ducha urobil všetko, čo stvoril, takže teraz pôsobenie Svätého Ducha robí to, čo je nad-prirodzenejšie a čo možno pochopiť len vierou. „A Mária povedala anjelovi: Ako

zem. Povedal: Pane, ak som získal u teba priazeň, neobíd' svojho služobníka. Dám priniesť trochu vody, umyjete si nohy a odpočiniete si pod stromom. Donesiem kus chleba, posilníte sa a pôjdete ďalej. Veď preto ste zabočili k svojmu služobníkovi. Oni odpovedali: Urob, ako vravíš. Abrahám sa poponáhľal do stanu k Sáře a povedal: Rýchlo zamies z troch seí jemnej múky a upeč posúchy! Potom Abrahám sám zabehol k stádu, vybral pekné mladé teľa, dal ho sluhovi a ten sa poponáhľal pripraviť ho. Vzal čerstvé maslo, mlieko, pripravené teľa a predložil im to. Kým jedli, on stál pri nich pod stromom“. (Gen 18, 1 – 8.)

²⁵⁹ КИРИЛЛОВ, А. 1896. Догматическое учение о таинстве Евхаристии в творениях св. Ефрема Сирина. In *Богословский вестник*. Москва, 4, № 11 (1896) 27, s.168 - 169.

²⁶⁰ Позри КИРИЛЛОВ, А. 1896. Догматическое учение о таинстве Евхаристии в творениях св. Ефрема Сирина. In *Богословский вестник*. Москва, 4, № 11 (1896) 27, s.168 - 169.

sa to stane, keď ja muža neznám?"²⁶¹ Archanjel Gabriel odpovedal: Duch Svätý zostúpi na teba a moc Najvyššieho zatieni ťa; preto aj to Sväté, čo sa z teba narodí, bude sa volať Syn Boží. A teraz sa pýtate: "Ako sa chlieb stane Christovým Telom a víno a voda sa stanú Krvou Christovou?". A hovorím vám: "Duch Svätý schádza a robí to, čo je mimo ľudské slovo a poznanie"²⁶²

Človek, ktorý je stvorený ako rozumný a slobodný, dostal možnosť za pomoci svojej vlastnej slobodnej vôle neprestajne sa pripájať k Bohu, pokiaľ prebýva v dobre teda v poslušnosti voči svojmu Stvoriteľovi. Keď človek cez porušenie Božieho prikázania padol, ocitol sa pod nadvládou smrti a rozkladu. Stvoriteľ sa zmlieval nad svojím stvorením, stal sa človekom vo všetkom okrem hriechu a spojil sa s našou ľudskou prirodzenosťou.²⁶³ Boh nám daroval svoj obraz a podobu a my sme ho nedokázali zachovať. Boh sám prijíma na seba ľudskú prirodzenosť, aby nás mohol očistiť a znovu urobiť netlennými, aby sme mali účasť na jeho Božstve. Keďže aj nový Adam je duchovný, bolo potrebné, aby aj narodenie bolo duchovné a tiež aj potrava. Preto nám bolo dané rodenie cez vodu a Ducha, to jest cez svätý krst²⁶⁴, a potrava Samotný chlieb života Pán náš Isus Christos, ktorý zostúpil z neba.^{265 266}

Preto sa Christos rozhodol za nás dobrovoľne prijať smrť. V tú noc, keď vydával Seba na smrť, dáva svojim učeníkom a apoštolom Nový Zákon a cez nich všetkým, ktorý v Neho veria. Christos napĺňa starozákonnú Paschu, umýva učeníkom nohy²⁶⁷ poukazujúc na znamenie Svätého krstu. Lámajúc chlieb, dáva ho svojim učeníkom hovoriac: „Vezmite, jedzte, toto je moje telo“²⁶⁸

²⁶¹ Lk. 1, 34

²⁶² ИОАНН ДАМАСКИН. 2003. *Точное изложение православной веры*. Москва : Издательство Сретенского монастыря, 2003. s.136.

²⁶³ Žid. 2, 17.

²⁶⁴ Jn. 3, 5.

²⁶⁵ Jn. 6, 48 - 51.

²⁶⁶ "Ja som chlieb života. Vaši otcovia jedli na púšti mannu a pomreli. Toto je chlieb, ktorý zostupuje z neba, aby nezomrel nik, kto bude z Neho jesť. Ja som ten živý chlieb, ktorý zostúpil z neba. Ak niekto je z tohto chleba, bude žiť naveky. A chlieb, ktorý ja dám, je moje telo, ktoré ja dám za život sveta."

²⁶⁷ Jn 13, 4 - 12.

²⁶⁸ Mt 26, 26.

na odpustenie hriechov. Podobným spôsobom „vzal kalich, vzdával vďaky, dával im a hovoril: Pite z neho všetci, lebo toto je moja krv Novej zmluvy, ktorá sa vylieva za mnohých na odpustenie hriechov“²⁶⁹. Toto robte na moju pamiatku.²⁷⁰ „Kedykoľvek teda jete tento chlieb a pijete z tohto kalicha, zvestujete Pánovu smrť, kým nepríde“²⁷¹. Podobne tak ako vo svätom krste, keďže u ľudí je zvykom sa umývať vodou a natierať svoje telo olejom, Boh spojil olej a vodu s blahodaťou Svätého Ducha a učinil ho (krst) kúpeľom znovuzrodenia. Keďže ľudia majú zvyk jesť chlieb a piť vodu a víno, spojil s nimi svoje Božstvo a učinil ich Svojím Telom a Krvou. Chlieb a víno, ktoré sú predložené na obetovanie cez vzývanie Svätého Ducha, sa stávajú Telom a Krvou Christovou, a nie sú dve, ale jedno a to isté. Preto pre tých, ktorí s vierou a dôstojnosťou prijímajú, dostáva sa im odpustenie hriechov, večný život a ochrana duše i tela. Pre tých ktorí prijímajú s nevierou a nedôstojne, prijímajú na svoju záhubu. Podobne ako smrť Christa sa pre veriacich stala životom a nesmrteľnosťou (nerozkladom) vedúcou k večnej blaženosti, pre neveriacich a tých, ktorí zabili Christa, viedla k záhube a večnému utrpeniu.²⁷²

UČENIE SVÄTÉHO GREGORA PALAMU O EUCHARISTII A SPOVEDI

Svätý Gregor Palama hovorí o tom, že vyspovedanie sa z hriechov je počiatkom znovuzrodenia duše. S pomocou pokánia a spovede človek koná dôležitú prípravu a prijíma do seba Spasiteľné semeno, ktoré môže priniesť plody. Poľnohospodári preto vymysleli ako orať zem, pretože pokiaľ nie je poriadne zaoraná a obrobená, vyrastú na nej rôzne divé a neplodné buriny a v jej hĺbke zostávajú ich divé korene. Pluh spovede vyťahuje z hlbiny duše v nej skryté vášne a vykoreňuje ich. Kvôli tomu, ako hovorí svätý Gregor je veľmi dôležité, aby každý pravoslávny kresťan mal svojho duchovného otca, ku

²⁶⁹ Mt 26, 27 - 28.

²⁷⁰ 1 Kor. 11, 24.

²⁷¹ 1 Kor 11, 26.

²⁷² *ЖИЗНЬ ВО ХРИСТЕ СОГЛАСНО УЧЕНИЮ СВЯТИТЕЛЯ ГРИГОРИЯ ПАЛАМИ*. 2018. Салоники : Священная Фессалоникийская митрополия. Кафедральный храм святителя Григория Паламы, 2018. s.135 - 136.

ktorému sa chodí spovedať a prijímať od neho duchovnú radu a povzbudenie. K duchovnému otcovi treba prichádzať s vierou, pokoriť sa pred ním a odkrývať pred ním všetky vášne svojho srdca. Iba ak takto postupujete, pocítite liečbu, ktorú vám dá Christos. Pribiehajúc k svojmu duchovníkovi na spoveď, majte vždy pripravené svoje uši prijímať duchovné poučenie. Dostanúc odpustenie a požehnanie od duchovného otca, zmierujete sa s Tým, ktorý z nekonečnej veľkosti svojej lásky k človeku priklonil nebesá a zostúpil na zem. On sám zasial do srdca ľudí, ktorí ho počúvajú, Spasiteľné semená večného života. Preto, nech sa nikto z vás nevyhýba spovedi – Spasiteľného začiatku pokánia.²⁷³

Svätý Gregor Palama hovorí, že bez spovede a následného pokánia kresťan nie je dôstojný nielen prichádzať k Svätej Čaši, ale ani prijímať slová Božieho učenia. „Ako môže človek prijať do seba Krv aj Telo Christovo, keď sa predtým neočistil spoveďou a pokáním?“²⁷⁴

O prijímaní Svätých Christových tajín učí veľký apoštol Pavol, ktorý dáva všetkým kresťanom nasledujúce prikázanie: „Preto ktokoľvek by nehodne jedol chlieb alebo pil kalich Pána, previní sa proti telu a krvi Pána. Nech teda skúma človek sám seba a tak je z chleba a pije z kalicha. Lebo kto je a pije a nerozoznáva telo, je a pije si odsúdenie.“²⁷⁵ Slová apoštola Pavla označujú to, že človek, ktorý sa nepripravil k prijímaniu týmto spôsobom prijímajúc telo a Krv Christa, odsudzuje sám seba. Christos nechce žiť v tele, ktoré je zafažené hriechmi. Človek sa nemôže ani skutočne modliť, keď svoje srdce neočistí od hriechu, neočistí svoju myseľ od myšlienky nenávisti a zloby. Ako môžeme prijať do seba Christa pokiaľ sme spoveďou neočistili zo seba svoje hriechy? Aby v nás mohol

²⁷³ ЖИЗНЬ ВО ХРИСТЕ СОГЛАСНО УЧЕНИЮ СЯТИТЕЛЯ ГРИГОРИЯ ПАЛАМИ. 2018. Салоники : Священная Фессалоникийская митрополия. Кафедральный храм святителя Григория Паламы, 2018. s. 64.

²⁷⁴ Позри ЖИЗНЬ ВО ХРИСТЕ СОГЛАСНО УЧЕНИЮ СЯТИТЕЛЯ ГРИГОРИЯ ПАЛАМИ. 2018. Салоники : Священная Фессалоникийская митрополия. Кафедральный храм святителя Григория Паламы, 2018. s. 65.

²⁷⁵ 1 Kor 11, 28 - 29.

žiť Christos, spočiatku sú dôležité pokánie, odpustenie, zdržanlivosť od hriechu, modlitba a ďalšie skutky pokánia.²⁷⁶

„Práve kvôli tomu bratia, poďte najprv sa očistiť. Očistiť sa telom, ústami, myslou, pristúpme k Nemu s čistým svedomím. V opačnom prípade, keď k nemu pristupujeme bez toho, aby sme zanechali hriech, sami dostávame od Neho odsúdenie a sami svojimi rukami odvrhujeme od seba božiu štedrosť a Christovu trpezlivosť k nám všetkým.²⁷⁷

SUMMARY

The importance of the Eucharist is written by many Fathers and teachers of the Church. For example, St. John Chrysostom makes an analysis of the realization of the Eucharist, and in the first place excludes its examination of moralistically as a fact that is only of an ethical-pedagogical character. In his understanding, it is necessary to clarify that this great secret is not just about the love that is born in us, but about the actual reception of Christ's body. The unity of the believer's body with Christ's body, which takes place in the Eucharist, is real, as is the unity of human nature with God in Jesus Christ. In every Eucharist there is Christus, even though it is carried out by countless numbers of bishops and priests countless times over many centuries. Man is a double being, mixed from soul and body. Therefore, it is necessary for the people to be saved to be kept as the soul as well as the body of those who lead them to life. Only the Body that proved to be stronger than death and became the beginning of our lives. Just as the Body, which God gave Him immortality, transforms and transforms the whole body into our body.

²⁷⁶ ЖИЗНЬ ВО ХРИСТЕ СОГЛАСНО УЧЕНИЮ СВЯТИТЕЛЯ ГРИГОРИЯ ПАЛАМИ. 2018. Салоники : Священная Фессалоникийская митрополия. Кафедральный храм святителя Григория Паламы, 2018. s. 65.

²⁷⁷ Pozri ЖИЗНЬ ВО ХРИСТЕ СОГЛАСНО УЧЕНИЮ СВЯТИТЕЛЯ ГРИГОРИЯ ПАЛАМИ. 2018. Салоники : Священная Фессалоникийская митрополия. Кафедральный храм святителя Григория Паламы, 2018. s. 66.

Zoznam bibliografických odkazov

- ALFEJEV, Ilarion. 2016. *Mystérium víry*. Červený Kostelec : Pavel Mervart, 2019. 248 s. ISBN 9788074652097.
- IGNATIOS ANTIOCHIJSKÝ. 2004. List Rímskym. In *Spisy apoštolských otcov*. (prel. K. Gábriš). Doplnené a upravené vydanie. Bratislava, 2004 s. 76 – 81. ISBN 80-88827-30-2.
- IGNATIOS ANTIOCHIJSKÝ. 2004. List Rímskym. In *Spisy apoštolských otcov*. (prel. K. Gábriš). Doplnené a upravené vydanie. Bratislava, 2004. s. 87 – 89. ISBN 80-88827-30-2.
- IGNATIOS ANTIOCHIJSKÝ. 2004. K filadelfským kresťanom. In *Spisy apoštolských otcov*. (prel. K. Gábriš). Doplnené a upravené vydanie. Bratislava, 2004. s. 90 – 93. ISBN 80-88827-30-2.
- IGNATIOS ANTIOCHIJSKÝ. 2004. K smyrnským kresťanom. In *Spisy apoštolských otcov*. (prel. K. Gábriš). Doplnené a upravené vydanie. Bratislava, 2004. s. 93 – 96. ISBN 80-88827-30-2.
- EGERIA. 2009. *Púť do Svätej zeme. Itinerarium Egeriae*. Bratislava : Trnavská univerzita, Teologická fakulta, 2006. 222 s. ISBN 80-7141-539-1.
- ЕПИСКОП ПОЛОЦКИЙ И ГЛУБОКСКИЙ ФЕОДОСИЙ. 1999. *Гомилетика. Теория церковной проповеди*. Сергиев Посад : Московская Духовная Академия, 1999. 324 с. ISBN 5-88056-011-2.
- HIPPOLITOS RÍMSKY. 2000. *Apoštolská tradice*. Velehrad : Refugium, 2000. 55 s. ISBN 80-86045-45-5.
- HORKAJ, Š., PRUŽINSKÝ, Š. 2003. *Eucharistia. Tajomstvo Božieho kráľovstva*. Prešov : Pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity, 77 s. 2003. ISBN 80-8068-201-1.
- ИОАНН ДАМАСКИН. 2003. *Точное изложение православной веры*. Москва : Издательство Сретенского монастыря, 2003. 162 с.
- ИОАНН КРОНШТАДТСКИЙ, Св. 2014. *Живой колос с духовной нивы*. Минск : Белорусская Православная церковь, 2014. 255 с. ISBN 978-985-511-715-6.
- ИРИНЕЙ ЛИОНСКИЙ, Св. 2008. *Против ересей. Доказательство апостольской проповеди*. Санкт-Петербург, 2008. ISBN 978-5-903525-22-5.

- JEŽEK, V. 2004. *Křest, myropomazání, eucharistie a jejich role v byzantské teologii*. In Synergia : časopis venovaný byzantským dejinám, kultúre a teológii, č. 3. 4., roč. II (2004), s. 22 - 29. ISSN 1336-2275.
- JEŽEK, V. 2005. *Od individualismu k obecnství. Úvod do byzantské teologické antropologie*. Prešov : Prešovská univerzita, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2005. 194 s. ISBN 80-8068-306-9.
- КИРИЛ АЛЕКСАНДРИЙСКИЙ, 2001. *О манне и крастелях*. Москва, 2001.
- КИРИЛЛОВ, А. 2009. *Догматическое учение о таинстве Евхаристии в творениях св. Иоанна Златоуста*. Санкт-Петербург : Санкт-Петербургская православная духовная академия Архив журнала «Христианское чтение», 2009.
- КИРИЛЛОВ, А. 1896. *Догматическое учение о таинстве Евхаристии в творениях св. Ефрема Сирина*. In *Богословский вестник*. Москва, 4, № 11 (1896) 27, s. 167 - 193.
- КОНДРАКОВ, П. 2009. *Со страхом Божиим и верою приступите. Из опыта служения литургии св. праведным Иоаном Кронштадтским*. Москва, 2009. ISBN 5-94625-330-7.
- ПОЛНОЕ СОБРАНИЕ ТВОРЕНИЙ СВЯТИТЕЛЯ ИОАНИИ ЗЛАТОУСТА. 2005. Том 7 - 9. Издательство Белорусского Экзарата – Белорусской Православной Церкви. Харвест, 2005. ISBN 985-6503-82-5.
- ŘENOŘ Z NYSSY. 2015. *Katechetická řeč*. Praha : OIKOYMENH, 2015. ISBN 978-80-7298-513-5.
- СВЯТИТЕЛЬ КИРИЛЛ АРХИЕПИСКОП ИЕРУСАЛИМСКИЙ. 1991. *Поучения огласительные и тайноводственные*. Москва, 1991.
- СЫСОЕВ, Д. – МАКСИМОВ, Г. 2012. *Как часто надо причащаться*. Москва : Благотворительный фонд „Миссионерский центр имени иерея Даниила Сысоева“, 2012. ISBN 978-8-4279-0019-5.
- ШАРАПОВ, В. 2011. *Что находится в чаше причастия?* Москва, 2011. ISBN 978-5-905142-05-5.
- ТКАЧЕВ, А. 2018. *Nebeský chléb*. In *Hlas pravosláví*. Praha : Pravoslávna církev v českých zemích. č. 2 (2018). ISSN 0323-1089.
- WARE, T. 1987. *The Orthodox church*. London : Penguin books, 1987. ISBN 9780140146561.

- ZIZIOULAS, J. 1995. Eucharistia a Božie Kráľovstvo. In *Pravoslávny teologický zborník*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 1995, roč. XVIII (3), s. 44 - 90.
- ЗИЗИУЛАС И. 2009. *Церков и Евхаристия. Сборник статей по православной эkkлесиологии*. Республика Марий Эл : Богородице-Сергиева пустынь, 2009. 332 s. ISBN 978-5-98268-004-4.
- ЖИЗНЬ ВО ХРИСТЕ СОГЛАСНО УЧЕНИЮ СЯТИТЕЛЯ ГРИГОРИЯ ПАЛАМИ. 2018. Салоники : Священная Фессалоникийская митрополия. Кафедральный храм сятителя Григория Паламы, 2018.

Sekundárna literatúra

- ВЕНИАМИН (ФЕДЧЕНКОВ), Митр. 1997. *Всемирный светильник преподобный Серафим Саровский*. Москва, 1997.
- Кирил АЛЕКСАНДРИЙСКИЙ. 2001. Глафиры, или искусные объяснения избранных мест из книги Исход. In *Творения свт. Кирила Александрийского*. Том II. Москва, 2001.
- KORMANÍK, P. 2010. *Pravoslávne dušpastierstvo III*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, 2010. 165 s. ISBN 978-80-555-0293-9.
- KORMANÍK, P. 2017. Sväté svätým! In *Pravoslávny kalendár 2018*. Prešov : Metropolitná rada Pravoslávnej cirkvi na Slovensku, 2017. ISBN 978-80-89643-05-9.
- МЕЙЕНДОРФ, И. 2007. *Введение в святоотеческое богословие*. Минск, 2007.
- PRUŽINSKÝ, Š. 2007. *Sväté Písmo ako zjavené slovo Božie a jeho výklad v dielach sv. Jána Zlatoústeho*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2007. ISBN 978-80-8068-627-7.
- PRUŽINSKÝ, Š. 2004. *Byzantská teológia II. Doktrína*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2004. ISBN 80-8086-286-0.
- ZOZULAK, J. 2001. *Katechetické poslanie cirkvi*. Prešov, 2001. ISBN 80-8068-058-2.
- ZOZULAK, J. 2005. *Filozofia, teológia, jazyk*. Prešov, 2005. ISBN 80-8068-352-2
- ZOZULAK, J. 2012. *Ján Zlatoústý a jeho teológia eucharistie*. Prešov, 2012.

Internetové zdroje

ИОАНН ЗЛАТОУСТ, *Беседа XLVII на Евангелие Иоанна*. [online]. [2018-10-17].

Dostupné z: <http://www.kistine1.narod.ru/ZLATOUST/Z08_2/t08_2.htm>.

ИОАНН ЗЛАТОУСТ. *Беседы на первое послание к Коринфянам* [online].

[2018-09-12]. Dostupné z: <https://azbyka.ru/otechnik/Ioann_Zlatoust/tolk_64/>.

ИОАНН ЗЛАТОУСТ. *Беседа XXV на Первое послание к коринфянам*. [online].

[2018-10-17]. Dostupné z: <http://www.kistine1.narod.ru/ZLATOUST/-Z10_1/Z10_1_25.htm>.

ИОАНН ЗЛАТОУСТ. *Беседа LXXXII на Евангелие Матфея*. [online]. [2018-10-

17]. Dostupné z: <http://www.kistine1.narod.ru/ZLATOUST/Z07_2/Z07_2_38.htm>.

HILARION Alfejew, 2013. *O częstym przystępowaniu do Eucharystii*. [online].

[2018-08-09]. Dostupné z: <<http://www.kosciol.pl/article.php/2012010200-2803390>>.

HOLY FATHERS LEARNING ABOUT THE MYSTERY OF THE BODY AND BLOOD OF JESUS CHRIST

Ján PILKO, lecturer, Faculty of Orthodox Theology, University of Presov in Presov, Masarykova 15, 08001 Presov, Slovakia, jan.pilko@unipo.sk, 00421517724729

Abstract

The importance of the Eucharist is written by many Fathers and teachers of the Church. For example, St. John Chrysostom makes an analysis of the realization of the Eucharist, and in the first place excludes its examination of moralistically as a fact that is only of an ethical-pedagogical character. In his understanding, it is necessary to clarify that this great secret is not just about the love that is born in us, but about the actual reception of Christ's body. The unity of the believer's body with Christ's body, which takes place in the Eucharist, is real, as is the unity of human nature with God in Jesus Christ. In every Eucharist there is Christus, even though it is carried out by countless numbers of bishops and priests countless times over many centuries. Man is a double being, mixed from soul and body. Therefore, it is necessary for the people to be saved to be kept as the soul as well as the body of those who lead them to life. Only the Body that proved to be stronger than death and became the beginning of our lives. Just as the Body, which God gave Him immortality, transforms and transforms the whole body into our body.

Keywords

Eucharist, Jesus Christ, body, blood, mystery